

TOPLUMSAL CİNSİYETİN TUTUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Metin Erol

Öz

Toplumsal cinsiyet, bir toplumun mevcut durumunun bir kader ya da şansa bağlı olmayıp yine kendisi tarafından tayin edildiği gerçeğinin en önemli kanıtıdır. Çünkü sonuçta ortak yaşam, bireylerin eylemleriyle gerçekleşmektedir. Bireyler kendi amaçları peşinde koşarken toplumsal ilişkilerin kuruluş, işleyiş ve değişmesinde de önemli rolleri de yerine getirmiş olmaktadır. O nedenle bireysel amaçları etkileyen her faktör, toplumun yapısal özelliklerini etkilemiş olacaktır. Yaptığımız araştırma, toplumsal yapı ile toplumsal cinsiyetin iki açıdan ilişkili olduğunu göstermiştir. Bunlardan biri, gerek toplumsal amaçları ve gerekse o amaçların arka planında yer alan motivasyonlar bakımından kadın ve erkekler arasında önemli farklılıkların olduğudur. İkincisi ise, bu farklılıkların, kadın ve erkek cinslerine toplum tarafından atfedilen anlam ve değerlerden ileri geldiğidir. Böylece her toplum, cinsiyeti kendisine özgü bir şekilde toplumsallaştırarak bir bakıma kendisini yeniden üretmektedir.

Anahtar Sözcükler

*Tutum, Biyolojik cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Dışlama, Dâhil Etme, Güven.
The Effects of Gender on Attitudes*

Abstract

Gender is the most important evidence that reflects the society's position and the reality which has no relation with chance and destiny. For, social life is a combination of the individuals. The individuals not only run after their personal goals, but also have social gatherings. Because of this every factor that affects the individual matters also influence the societies. According to the present research, the social construction has a relation in two categories with the gender. One of them shows the strict discrimination to the motivations in the society's aims and its back stage. The other one is the discrimination between male and female sexes and the society's attitudes and meanings ascribed to them. In this way every society socialises and creates its sexes according to its own values.

Key Words

Attitude, Sex, Gender, Exclusion, Inclusion, Trust

Giriş

Kaos teorisi, başlangıç noktasındaki küçük bir değişikliğin, ileride çok büyük değişmelere yol açabildiğini (kelebek etkisi) söylemektedir (Gleick 1987: 1-30). Gerçekten de konuya cinsiyet perspektifinden baktığımızda, 'kız' ve 'erkek' sözcükleriyle kavramlaştırılan biyolojik cinsiyet farklılığı, daha sonra birey ve toplum bakımından oldukça önemli sonuçları olan toplumsal cinsiyet farklılığına yol açmıştır. Dolayısıyla ilk başlarda yalnızca biyolojik farklılığı dile getiren cinsiyet, toplumsal cinsiyete dönüştükten sonra cinsler arasında yetenekler, ilgiler ve algılamalar bakımından da farklılıklara yol açmıştır. Öyle ki son durumda, birçok feminist yazarın, kadın ve erkeğe bakıldığında önce insanı görmek gerekir şeklindeki düşüncelerinin aksine, cinsiyet farklılığı görünmeyecek ya da görmezden gelinecek bir farklılık değildir. Dolayısıyla biyolojik cinsiyetin toplumsal nitelik kazanması süreci, aynı zamanda toplumsal düzenin kendi çelişkilerini oluşturma sürecidir de.

Genel anlamıyla uygarlık süreci, dar anlamıyla ulusal refah ve ulus bilinci, inkâr edilemez şekilde kadın ve erkeğin ortak çabalarının ürünüdür. Ancak ilerideki analizlerde de görüleceği gibi kadınların, farklı olanları öteki

olarak görme eğiliminde olmaları, ulus bilincinin gelişmesi ve pekişmesinde önemli bir engel olarak düşünülebilir. Bununla birlikte kadınları farklı olana ve toplumsal olana mesafeli durmaları, cinsiyet kaynaklanan bir özellik olmayıp yetiştirme tarzları ve kadına bakış açısıyla ilişkilidir.

Çağıl toplumlarında dahi erkekleri kadınlara üstün tutma eğilimi bulunmaktadır. Bir şeyi ötekine üstün görmek, öncelikle bir kategorileştirme girişimidir. Bu girişim, aklın ürünü olmakla birlikte kaynağını doğadan almaktadır. Şeylere yüklenen anlamlar ve atıflar, onların diğerlerine göre olan durumlarına bakılarak verilmektedir. O nedenle atfedilen anlamların kaynağı, yaşamdır (Özbudun, Şafak, Altunek 2007: 322-323). Doğa, insanlarda 'üstünlük' kıyaslamasını yapması için neredeyse tüm olanaklarını kullanmıştır. Bazı dağların diğerlerine göre daha görkemli, kimi ağaçların diğerlerine göre daha yüce oluşu; bazı hayvanların daha güçlü ve bazı kuşların daha hızlı uçmaları gibi sayısız ve akıllamaz doğal farklılıklar, sonuçta insanları 'güç' ve 'üstünlük' kıyaslamasına götürmüştür. Öyle ki, bu türden bir karşılaştırma, giderek insanları, 'gizil güç', 'yüce varlık' tasarımına ve buradan da 'Tanrı' tasarımına ulaştırmıştır. O bakımdan, iki nesnenin, üstünlükleri bakımından karşılaştırması eğilimi, insan-doğa etkileşiminden ortaya çıkmış doğal bir eğilim olmakla birlikte, bir bilinç, zihinsel bir kurgudur. Bununla birlikte böyle bir eğilim bir kez ortaya çıktıktan sonra, insanlar arasındaki cinsiyet farklılıkları da dâhil olmak üzere doğada bulunan her şey, kaçınılmaz olarak 'üstünlük' derecelerine göre sınıflandırılmaktan kurtulamamıştır. Yalnız coğrafik oluşumlar, bitkiler ve hayvanlar değil, bireyler, gruplar ve topluluklar da üstünlük derecelerine göre sınıflandırılmaya başlanmıştır. Tanrı-kral'lıklardan kast sistemlerine kadar birçok toplumsal oluşumlar, neredeyse üstünlük ölçütüne göre ortaya çıkan kategorileştirmeleri kurumlaştırmış ve haklılaştırmıştır. Dolayısıyla bir arada yaşayan nüfusun, cinsiyet farklılığına göre kategorileştirilerek bunlardan birinin diğerine üstün görülmesinde de 'güç' ve 'üstünlük' kavramlarının önemli rolü olmuştur.

Biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyet haline dönüşmesi, biyo-psiko sosyal süreçlerin bir sonucudur. Toplumun yapısal özelliklerine göre biçimlenmiş, ancak geri besleyimle yapıyı etkiler duruma gelmiştir. O nedenle toplumsal cinsiyet özelliklerini anlamaya yönelik araştırmalar, akademik çalışma yapma kaygısının ötesinde orta ve uzun vadeli planlamalar açısından da önem taşımaktadır.

1. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Teknikler

1.1. Araştırmada Kullanılan Gözlem Teknikleri

Araştırmamız, iki nedenden dolayı niceliksel araştırmadır. Bunlardan birisi, popülasyonun sosyal mesafe ve ötekileştirme konusundaki eğilimlerini ölçmeyi amaçladığından bir tarama araştırması olmasıdır. Diğeri ise bu tip araştırmaların bir zorunluluğu olarak anket tekniğinin uygulanmasıdır.

Anket hazırlama ve uygulama sürecinde dikkat edilen en önemli nokta, verilecek yanıtların güvenilirliğini artırmak ve yanıtların standartlaşmasını engelleyecek önlemlerin alınması olmuştur. Çünkü sonuçta önemli olan soru sormak değil, sorulara güvenilir bilgi almaktır. Bu amaçla iki konu üzerinde önemle durulmuştur. Bunlardan birisi, anket süresidir. Anket süresi, 20 dakikayla sınırlı tutulmuştur. Bunu sağlamak için, bazı sorular, tablo haline dönüştürülerek

toplam 32 soru hazırlanmıştır. Bunun nedeni, bir ankette, onu dolduranları en çok yoran sorular, tutum ve kanı soruları ile değere yönelik sorular olmasıdır. Diğeri ise, ankete katılan üniversite öğrencilerinin birbirlerinin kanatlarını etkilemelerini, böylece yanıtların standartlaşmasını önlemektir. Bu amaçla Üniversitelerde yer alan dekanlar ve dekanlıklara bağlı bölüm başkanlarıyla görüşülerek anket sorularının ders bitiminde sınıf ortamında ve hocalarının gözetiminde yapılması sağlanmıştır. Bu yolla öğrencilerin birbirlerinin kanatlarını etkilemelerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Her birey ve grup, olay ve olgulara belli varsayımlar çerçevesinden bakma eğilimindedirler. Bu varsayımların referans çerçevesini ise orak kültür oluşturur. Dolayısıyla toplumsal cinsiyeti pekiştiren faktörle derken, bu konuda kültürel değerler yaratan faktörlerden söz edilmektedir. Kuşkusuz cinsiyet ayrımcılığı ile bu faktörler arasındaki bağlantıları ölçmek için çeşitli değişkenler kullanılabilir. Bu çalışmada ‘üniversite öğrenimi’ değişkeni kullanılmış ve örneklem de bu evrenden seçilmiştir. Bu değişkenin kullanılmasının iki önemli nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birisi nesnel, yani ölçülebilir olmasıdır. İkincisi ise üniversite öğreniminin pahalı bir yatırım olmasıdır. Diğer bir deyişle ebeveynlerin katlanmaları gereken bir maliyetinin olmasıdır. Dolayısıyla kız ve erkek çocukları üniversiteye göndermek ya da göndermemek, onlara atfedilen değer önemli bir ölçütü olma niteliğindedir.

Araştırmamızda tabakalı örneklem tekniği uygulanmıştır. Üniversiteler, bunlara bağlı fakülteler ve fakültelerin bölümleri, tabakalı örneklem tekniği kullanılarak seçilmiştir. Ancak bölümlerin 1. ve 4. sınıflarında tam sayım yapılmıştır. Bundan amaç, üniversite öğrenimi süresinin, ötekileştirme süreçleri üzerindeki etkisini tahkik etmektir. Tabloda da görüldüğü gibi örneklem hacmi 3309 dur. Örneklem hacmi hesaplanırken aşağıdaki formülden yararlanılmıştır.

$$n = \frac{t^2 p \cdot q}{d^2} \text{ (Sümbüloğlu 1995: 264)}$$

n: Örneklem hacmi

p: Gözlemlenen olayın gerçekleşme oranı(%50)

q: Gözlemlenen olayın gerçekleşmeme olasılığı(%50)

d: Standart hata(ön araştırmada 0.017 bulunmuştur)

t:%95 güven düzeyine ait($\alpha=0.05$) teorik düzeyi(1.96)

Örneklem Giren Öğrencilerin Üniversitelere ve Bilim Dallarına Göre Dağılımları

Bölümü	Üniversitesi				Total
	Hacettepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	Fırat Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	
Mühendislik	200	35	227	200	662
Fen	211	170	297	245	923
İktisadi ve İdari Bilimler	168	266	0	258	692
Sosyal Bilimler	163	176	337	356	1032
Toplam	742	647	861	1059	3309

1.3. Araştırmada Kullanılan Analiz Teknikleri

Araştırma, temel araştırma(açıklayıcı) niteliğindedir. O nedenle farklılıkları(Annova, Ancova) ve ilişkileri incelemeye yönelik(kikare) analiz tekniklerinin kullanılması gerekmektedir (Yazıcıoğlu 2004).

2. Biyolojik Cinsiyetin Toplumsal Cinsiyete Dönüşmesi

Toplumsal cinsiyet, bir toplumda kadın ve erkeklerin, toplumsal hiyerarşi içerisindeki yerlerinin, cinsiyet farklılıklarına göre tanımlanması durumunu ifade eden bir kavramdır.

Biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyete dönüşmesi, yaşama ilişkin amaçlar bakımından cinsler arasında önemli farklılaşmaların ortaya çıkması anlamına gelmektedir. Toplumsal amaçlar ise ortak yaşama devingenlik kazandıran önemli bir faktördür. Nitekim “Hegel, kendini-düşünen düşüncenin dünyayı sonsal olarak devindiren telos ya da erek olduğu konusunda Aristoteles ile anlaşmaktadır(Copleston 1996: 18). Toplumsal cinsiyetin toplum üzerindeki birincil etkisi de, peşinden koşulan toplumsal amaçların, cinsler arasında farklılıklar göstermesidir.

Türün kendisini yeniden üretmesinin kaynağını oluşturan biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyete(gender) dönüşmesi, bir sürecin başlangıcı değil, sonucudur. Bu sonucun dönüm noktasını, toplumsal yaşamın ortak alan ve mahrem alan şeklinde bölünmesi ve mahrem alanın, kadın merkezli olarak tanımlanması oluşturmaktadır. Tarihsel veriler, böyle bir tanımlamanın, toprak mülkiyetine dayalı üretim ilişkilerinden kaynaklanan ataerkil aile yapısı nedeniyle kadının, tarih boyunca çocuk bakımı ve hane içi işlerini yürütme işlevini yüklenmiş olmasından ve giderek hane içinin, kadın merkezli olarak tanımlanmasından kaynaklandığını göstermektedir. Bu dönüşüm sonucunda kadının yaşamı hane içi ile sınırlanmakla kalmamış, sınırları tanımlanmamış olan ‘aile namusu’nu korumakla da yükümlü kılınmıştır. Böylece ‘kadın’lık, insan olmanın ötesinde şehvete ilişkin olanı da çağrıştıran bir kavram haline dönüşmüştür. Şüphesiz bu şekilde bir anlamın atfedilmesinde, kızlıktan kadınlığa geçiş törenlerinin de etkisi olmuş olabilir. Çünkü ‘kadın’ kavramı, evlenme ve gerdek gecesi aracılığıyla bekâretini kaybetmiş kızlara denmektedir. Belki de bunun bir sonucu olarak ‘kadın’a bakış açısı, cinsel içerikten yalıtılmamaktadır.

3. Toplumsal Cinsiyeti Pekiştiren Faktörler

3.1. Üretim İlişkileri

Toplumsal cinsiyeti pekiştiren birbiriyle bağlantılı iki önemli faktör bulunmaktadır. Bunlardan biri kadın ve erkeğin üretim işlevi, diğeri ise bu üretim işlevlerine göre oluşmuş cinsiyet konumlarına göre işleyen sosyalizasyon sürecidir. Bu iki faktör, kadınlık ve erkekliği, yalnız cinsiyet bakımından değil, yetenekler, eğilimler, algılamalar ve öncelikler açısından da birbirlerinden farklılaştırmıştır.

İlke olarak ortak yaşamın sürdürülmesinde hangi meslekler ya da gruplar etkili olmuşsa, o meslek grupları, toplumdaki en yüksek statüleri işgal etmişlerdir. Bu işlevlerin başında da üretim işlevi gelmektedir. Cinsiyetin üretim işlevi, bir yandan üretime dayalı cinsiyet konumlarını oluştururken diğeri yandan da bu konumların üstünlük derecelerine göre sınıflandırılmasını olanaklı kılmıştır. Bunun en tipik örneklerini yukarı paleolitik dönemde ve neolitik dönemde görmekteyiz. Yukarı paleolitik dönemde hâkim geçim biçimi(bu dönemde üretim bilinmiyor), toplayıcılık ve avcılıktı. Ancak bu arada kadınların buğday devşiriciliğini(buğday toplayıcılığı) öğrenmeleri, bu toplulukların nişpeten kendi kendilerine yeter hale gelmelerini sağlamıştır. Kadınların geçim biçimine yaptıkları bu katkı, onların toplumsal statülerini yükseltmiştir. Ancak

buğday toplayıcılığın bağı olarak kadınların buğday üretimini de gerçekleştirmeleri, kadınların toplumsal statülerini daha da artırmış ve giderek anaerkiil aile(anne soy takibi) yapılarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak bu uzun sürmemiştir. M.Ö.3000 yılında icat edilen karasaban, kadınları yeniden üretim alanından söküüp atmıştır(Childe 1983: 40-51). Bunun nedeni, karasaban kullanımının erkek işgücünü gerektirmesidir.

Üniversite öğrencileri arasında yaptığımız araştırma, 21.yüzyılda da ekonominin sektörel yapısının, erkek ve kadın emeğinin değerini belirlediğini göstermektedir. Tablo(1) incelendiğinde, kardeş sayısı ile üniversiteye gönderilen çocukların cinsiyetleri arasında bir fark ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu fark, istatistiksel olarak önemlidir. Başka bir deyişle kardeş sayısındaki artışla ters orantılı olarak üniversiteye gönderilen kızların oranları düşmektedir. Tablo(1)'deki veriler bize şunu göstermektedir: Üç ve daha fazla çocuklu aileler, eğer üniversite öğrenimi bakımından çocukları arasında bir seçim yapma durumunda kalırlarsa, erkek evlatlarını tercih etme eğilimindedirler. Böyle bir seçim, erkek emeğini, kadın emeğine üstün görmek anlamına gelmektedir.

Tablo:1
Kardeş Sayısı Bakımından
Üniversitede Okuyan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Kardeşi Yok	81	,0	58	3,4	139
1-2 Kardeş	951	9,1	860	50,7	1811
3-4 Kardeş	398	4,8	457	27,0	855
5-Fazla Kardeş	178	1,1	320	18,9	498
Toplam	1608	100,0	1695	100,0	3303

Kikare: 50.683 df:3 Gramer'sV: ,124 P=0.000

Üretim işlevinin, başta eğitim olmak üzere hak ve imtiyazlar bakımından kız ve erkek çocukları arasındaki eşitsizliklere yol açan en önemli faktör olduğunu, gerek Tablo(2) ve gerekse Tablo(3)'deki analizler göstermektedir.

Tablo: 2
Cinsiyet Açısından Üniversite Öğrencilerinin
Bölgelere Göre Dağılımı

Cinsiyeti	Kimliğini Kazandığı Bölge							Toplam
	Ege Bölgesi	Marmara Bölgesi	Akdeniz Bölgesi	İç Anadolu	Karadeniz	Güneydoğu Anadolu	Doğu Anadolu	
Kız	126	182	187	638	141	53	232	1559
%	48,1%	50,8%	47,5%	58,3%	46,5%	29,9%	39,7%	
Erkek	136	176	207	457	162	124	353	1615
%	51,9%	49,2%	52,5%	41,7%	53,5%	70,1%	60,3%	
Toplam	262	358	394	1095	303	177	585	3174
%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Kikare: 85.418 df:6 Cramer's V: ,164 P=0.000

Cinsiyet açısından üniversitede okuyan öğrencilerin bölgelere göre dağılımları incelendiğinde, bölgeler arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Üniversiteye en az kız öğrenci gönderen bölge, %29,9'luk oranla Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. Onun ardından % 39,7'lik oranla Doğu Anadolu Bölgesi gelmektedir. Gerek Güneydoğu ve gerekse Doğu Anadolu

bölgesi, ekonomisi tarıma dayalı olduğu, sanayi ve hizmet sektörünün yeterince gelişmediği bölgelerdir. Oysa kadın emeğini işlevsel kılan sektörler, sanayi ve hizmet sektörüdür. Dolayısıyla her iki bölgede de göreceli de olsa, erkek emeği, kadın emeğine üstün tutulmaktadır. Bu çıkarımı yapmamızı, Tablo(3) de verilen çocuk sayısı ile bölgeler arasındaki ilişkinin yer aldığı analiz olanaklı kılmaktadır.

Tablo: 3
Üniversite Öğrencilerinin
Kardeş Sayısı Bakımından Bölgelere Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Kimliğini Kazandığı Bölge							Toplam
	Ege Bölgesi	Marmara Bölgesi	Akdeniz Bölgesi	İç Anadolu	Karadeniz	Güneydoğu Anadolu	Doğu Anadolu	
Kardeşi Yok	20	24	8	64	11	1	6	134
%	7,6%	6,7%	2,0%	5,8%	3,6%	,6%	1,0%	
1-2	197	240	218	680	182	29	203	1749
%	75,2%	67,0%	55,3%	62,1%	60,1%	16,4%	34,8%	
3-4	41	71	97	261	73	54	218	815
%	15,6%	19,8%	24,6%	23,8%	24,1%	30,5%	37,4%	
5-Fazla	4	23	71	90	37	93	156	474
%	1,5%	6,4%	18,0%	8,2%	12,2%	52,5%	26,8%	
Toplam	262	358	394	1095	303	177	583	3172
%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Kikare: 532,470 df:18 Cramer's V: ,237 P=0.0000

Tablo(3), doğurganlığın yüksekliği bakımından Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinin, diğer bölgelerden farklı olduğunu göstermektedir. Bu bölgelerde doğurganlığın fazla olmasında iki önemli nedenden ileri gelmektedir. Bunlardan birisi, aile nüfusunun politik güç ve prestij ögesi olarak algılanması, diğeri ise ev ekonomisinde erkek işgücüne duyulan taleptir.

3.2. Yerleşim Yeri (Ortak Kültür)

Her yerleşme biçimi, aynı zamanda bir yaşama stilidir. Kuşkusuz bu stilin oluşumunda gerek insan-doğa ilişkisi, gerekse insan-insan ilişkisi belirleyici olmaktadır. O nedenle her yerleşmenin kendisine özgü anlamları ve değerleri bulunmaktadır. Haliyle kadın ve erkek emeğine atfedilen anlamlar ve değerler bakımından farklılıklar göstermesi, apriori olarak beklenen bir durumdur. Nitekim araştırmamız, cinsiyete atfedilen değer bakımından yerleşmeler arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Bu farklılık, üniversitede okumakta olan kız ve erkek öğrenci sayılarının, yerleşim biçimlerine göre farklılıklar göstermesinden ileri gelmektedir. Kent yerleşmelerinden köy yerleşmelerine doğru gidildikçe, kız öğrencilerin oranlarında düşme gerçekleşmektedir(Tablo:4). Örneğin metropoliten yerleşme kökenli öğrenciler arasında kızların oranı %58,8 iken köy kökenli öğrenciler arasındaki kızların oranı ancak %32,4'dür.

Tablo: 4
Cinsiyet Açısından Üniversite Öğrencilerinin
Yerleşme Tipine Göre Dağılımı

Cinsiyeti	Kimliğini Kazandığı Yerleşme					Toplam
	Metropolitan Şehir Merkezi	İl Merkezi	İlçe Merkezi	Köy	Yabancı Ülke	
Kız	425	595	425	102	25	1572
%	58,8%	49,5%	46,3%	32,4%	45,5%	
Erkek	298	606	492	213	30	1639
%	41,2%	50,5%	53,7%	67,6%	54,5%	
Toplam	723	1201	917	315	55	3211
%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Kikare: 65.504 df:4 Cramer's V: ,143 P=0.000

Üniversite öğrenimi gören kız ve erkek öğrenci oranlarının, yerleşim tipi perspektifinden farklılıklar göstermesinin, biri ekonomik, diğeri kültürel olmak üzere iki önemli nedeni bulunmaktadır.

Ekonomik açıdan en önemli farklılık, köylerde erkek işgücüne olan talebi artıran tarım ekonomisinin hâkim olmasına karşılık kentlerde kadın işgücünü de işlevsel kılan sanayi ve hizmet sektörünün gelişmiş olmasıdır. Kültürel etken ise, yerleşme biçimleri bakımından cinsiyete atfedilen anlamlar arasındaki farktan ileri gelmektedir. Köy yerleşmelerinde soy takibinin önemli görülmesi, erkek çocuğun, anne ve babanın yaşlılık yıllarında sosyal güvenlik ögesi olarak algılanması ve kızların erken yaşta evlendirilmeleri, eğitimde fırsat eşitliği bakımından erkek çocuklarla kız çocukları arasında farklılıklara yol açmaktadır. Ancak hemen belirtmelidir ki, ekonomik olan ile kültürel olan faktörler birbirlerinden bağımsız değildir.

3.3. Aile Yapısı

Her aile, kendisini yeniden üretme eğilimindedir. O nedenle bir sosyalizasyon birimi olarak aile, toplumsal cinsiyetin pekiştirildiği en önemli sosyal ortamdır. Aslında toplumsal cinsiyetin pekiştirildiği tek birim demek yanlış olmayacaktır. Ancak aile, yalnız etkileyen değil, aynı zamanda etkilenen bir kurumdur. Gerek yapı ve gerekse hacim bakımından, başta ekonomik faktörler olmak üzere toplum yapısının birçok öğelerinden etkilenir. O nedenle aile yapısı, birçok faktörün kesiştiği alanda biçimlenir.

Bu özelliklerinden dolayı aile yapısı, toplumsal cinsiyetin biçimlenmesi bakımından işlevsel olmaktadır. Nitekim Tablo(5), cinsiyete atfedilen değer bakımından aile yapıları arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Geniş aile yapısında, kız ve erkek çocuklarına atfedilen değer bakımında önemli bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü bu aile yapısından üniversite öğrenimi gören kız öğrencilerin oranı ancak %39.6 dır. Çekirdek ailede ise erkek ve kız çocukları arasında cinsiyet ayrımcılığının yapılmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü aile yapısı çekirdek olan kız ve erkek öğrencilerin oranı %50dir. Buna karşılık ailesi boşanmalar nedeniyle parçalanmış olan üniversite öğrencileri arasında kızların oranı %59'dur.

Tablo:5
Üniversite Öğrencilerinin
Cinsiyet Perspektifinden Aile Yapılarına Göre Dağılımı

Cinsiyeti	Aile Yapısı				Toplam
	Geniş Aile	Çekirdek Aile	Parçalanmış Aile	Eksik Aile	
Kız	151	1298	49	100	1598
%	39,6%	50,0%	59,0%	44,4%	
Erkek	230	1300	34	125	1689
%	60,4%	50,0%	41,0%	55,6%	
Toplam	381	2598	83	225	3287
%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Kikare: 19.366 df:3 Cramer's V: ,077 P=0.000

3.3.1 Ebeveynlerin Öğrenim Düzeyinin Toplumsal Cinsiyetin Pekışmesi Üzerindeki Etkisi

Öğrenimin birçok önemli işlevi bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinden iki, olay ve olgulara evrensel değer perspektifinden bakabilme yeteneğini geliştirmesidir. İkincisi, rasyonel düşünceyi geliştirmesidir. Üçüncüsü ise, toplumsal ilişkiler sistemine katılımını güçlendirmesidir. Başka bir anlatımla ilişkileri, hane ve akraba grubunun dışına taşıyabilmesidir. O nedenle cinsiyet rollerine atfedilen anlamlar ile öğrenim düzeyi arasında bir ilişkinin olması, araştırma öncesi beklenen bir durumdur.

Geçekten de cinsiyet rollerine atfedilen değerler ile ebeveynlerin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Tablo(6)'da, annesi bir öğrenim kurumundan mezun olmayan üniversiteli kız öğrencilerin oranı ancak %31,7 dir. Bu oran, anne öğrenim düzeyindeki artışlarla doğru orantılı olarak artmaktadır.

Tablo:6
Üniversite Öğrencilerinin
Cinsiyet Perspektifinden Anne Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı

Cinsiyeti	Anne Öğrenim Düzeyi				Toplam
	BÖKMD	İlk Öğrenim	Orta Öğrenim	Yüksek Öğrenim	
Kız	207	666	436	294	1603
%	31,7%	48,2%	57,4%	58,6%	
Erkek	447	715	323	208	1693
%	68,3%	51,8%	42,6%	41,4%	
Toplam	654	1381	759	502	3296
%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Kikare: 119.000 df: 3 Cramer's V: ,190 P=0.000

Baba açısından da öğrenim düzeyinin, cinsiyet rollerine atfedilen anlamlarda değişmelere yol açtığı anlaşılmaktadır. Nitekim Tablo(7)'de, baba öğrenim düzeyindeki artışlarla doğru orantılı olarak üniversiteye gönderilen kız öğrencilerin oranında da artışlar meydana gelmektedir. Dolayısıyla öğrenim düzeyindeki artışlar, kız çocuklarının de eğitilmeleri konusundaki kanaatlerin oluşmasını, oluşmuş ise, pekışmesini sağlamaktadır.

Tablo:7
Üniversite Öğrencilerinin
Cinsiyet Perspektifinden Baba Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı

Cinsiyeti	Baba Öğrenim Düzeyi				Toplam
	BÖKMD	İlk Öğrenim	Orta Öğrenim	Yüksek Öğrenim	
Kız	29	455	516	602	1602
%	21,2%	43,0%	50,0%	56,6%	
Erkek	108	604	515	462	1689
%	78,8%	57,0%	50,0%	43,4%	
Toplam	137	1059	1031	1064	3291
%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Kikare: 82.699 df: 3 Cramer's V: ,159 P=0.000

Cinsiyet kimliklerinin oluşumunda üç önemli toplumsal çevre bulunmaktadır. Bunlar aile, okul ve sosyal çevredir. Özellikle anne ve babanın cinsiyet rol farklılıklarına ilişkin kanatlarını, tutum ve davranışları aracılığıyla çocuklara aktarmaları, cinsiyet farklılıkların ilişkin eşitsizlikleri haklılaştırmaktadır. Ancak öğrenim düzeyi ile doğru orantılı olarak cinsiyet rollerine ilişkin yanlılığın ortadan kalkma eğiliminde olması, toplumsal gelişme süreciyle bağlantılı olarak Türkiye’de de toplumsal cinsiyete dayalı yanlılığın giderek azalacağını göstermektedir.

4. Toplumsal Cinsiyetin Tutum ve Davranış Kalıpları Üzerinde Yol Açtığı Farklılıklar

Biyolojik cinsiyet farklılıkları, doğanın bir inşasıdır. Ancak toplumsal cinsiyet, toplumsal bir inşadır. Yani kaynağını toplumdan almaktadır. Kültürel inşanın bir boyutunu işlevler, diğer boyutunu ise ‘anımlar atfetmek’ oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyetin oluşumunda her iki inşa tipi birlikte rol oynamaktadır. Genel olarak bu süreç şöyle işlemektedir: Biyolojik farklılıklardan kaynaklanan işlevlerle bağlantılı konumlar ortaya çıkmakta ve bunlara değer atfedilmektedir. Böylece cinsiyete özgüanımlar ve değerler alanı oluşmaktadır. Diğer taraftan gelişen toplumsal iş bölümüne özgü konumların tanımlanması ve bu konumlara değerler atfedilmesi süreci gerçekleşmektedir. Böylece toplumsal rol ve statülere özgüanımlar ve değerler alanı oluşmaktadır. Bu iki alanın kesiştiği kısımlarda ‘toplumsal cinsiyet’ dediğimiz olgu ortaya çıkmaktadır. O bakımdan toplumsal cinsiyete niteliklerini kazandıran şey, toplumsal ilişkilerdir.

Bireyin ortak yaşama katılımını ve kendini gerçekleştirmesini sağlayan en önemli ilişki tipi, üretim ilişkileridir. Üretim, mal ve hizmetlerin yaratılması, mevcutların artırılması anlamına gelmektedir(Eröz 1997: 157). Dolayısıyla üretim yapmak, doğaya ilaveler yapmak ve çevreyi değiştirmek demektir. İnsanlar, üretim aracılığıyla doğayı değiştirirken kendisini de değiştirmektedir(Ozankaya 1995: 151). Değişme, yalnız bilgi alanında değil, düşünme ve algılama biçimlerinde de olmaktadır. O bakımdan üretim, her ne kadar insan aklının ve dehasının bir ürünü olmakla birlikte aynı zamanda onları daha da geliştiren bir faktördür. O Arendt’in da vurguladığı gibi(2003: 133), emek kavramı, asla çalışmanın sonucu olan bitmiş bir ürünü anlatmaz. Sürekli olarak değişim ve gelişim içindedir. Bu durum, aynı zamanda ‘kadın’ ve ‘erkek’ kimliklerinin de sürekli inşa halinde olduğunu göstermektedir. Bu anlamda

miras, cinsiyet rolleri bakımından erillik ve dişillığe atfedilen toplumsal değerin en önemli ölçütüdür.

Toplumsal cinsiyet de bu inşa sürecinin bir ürünüdür. Çünkü toplumsal cinsiyet, bir kültürel kodlaştırma ya da stereotipleştirmedir. İki ve daha fazla işleve ya da duruma ilişkin farklı anlamların bir nesne üzerinde kesişmesinin ürünüdür. Örneğin bir toplulukta kızların hane dışında çalışmama göreneği olabilir. O toplulukta eğer öğrenim, meslek edinme ile eşleştirilmiş ise, ‘kız çocukları okumasa da olur’ şeklinde bir kültürel kodlaştırma gerçekleşebilir. Kültürel kodlar, değişebilir şeylerdir. Ancak bünyesinde ‘değer’ taşıdığından değişme genellikle zaman alır. Kültürel kodların değişmesi, işlev ve durumlardaki değişmelerle olanaklıdır. Örneğin, ‘kızlar okumasa da olur’ kodunun değişmesi, ancak kızların hane dışında çalışmaya başlamalarıyla olanaklıdır. Yoksa değeri, bir başka değerle kendiliğinden değiştiremeyiz.

Son çözümlemede denilebilir ki, her ne şekilde olursa olsun, toplumsal kimlik, yine insanın ürünü olarak bir kez oluştuktan sonra geri dönüp insanı etkilemekte ve giderek algılama tarzları, motivasyon şekilleri, tutum ve davranış kalıpları bakımından kadın ve erkekler arasında önemli farklılıklara yol açabilmektedir.

4.1. Cinsiyet Perspektifinden Birey-Toplum İlişkisi

Toplumbilimciler öteden beri bireyi gruba ve topluma eklemleyen bağlanma tarzlarıyla ilgilenmişlerdir. Bunun belki de en önemli nedeni, uygarlık gelişimi ile toplum nüfusunun doğaya yaptığı ilaveler arasında ilişki olduğunun düşünülmesidir. Nitekim Spencer’ın, “toplumlar, birbirlerine bağlı olan eşitlerden eşit olmayan bağılıklara doğru ilerlerler” şeklindeki önermesi, toplumsal gelişme ile dayanışma biçimleri arasında ilişki kurmaktadır. Çünkü dayanışma biçimi, makro sosyoloji açısından sosyal-kültürel grupları, gerek birbirlerine, gerekse topluma; mikro sosyoloji açısından ise bireyi, gruba ve topluma eklemleştiren bir bağlanma tarzıdır. Dolayısıyla dayanışma biçimi, bir toplumdaki davranışların, Pareto’nun kavramlaştırmasıyla(Freyer 1968 :149-172), ‘rasyonel’ mi, yoksa ‘irrasyonel’ mi olduğu; ortak yaşamın, Parsons’ın kavramlaştırmasıyla, ‘evrensel değerler etrafında gruplaşma’ dan mı, yoksa ‘öznel değerler etrafında gruplaşma’ dan mı ileri geldiği; ortak çalışmanın, Durkheim’in kavramlaştırmasıyla, ‘işbirliği’ şeklinde mi, yoksa ‘işbölümü’ şeklinde mi yapıldığı konularında bize fikir vermektedir. O nedenle dayanışma biçimi bakımından cinsler arasındaki farklara bakmak, cinsiyet rolleri bakımından toplumsal ilişkilere katılım alanları arasındaki farkları keşfetmek anlamına gelecektir. Konuyla ilgili kuramlar incelendiğinde üç önemli değışkene vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunlar:

a-Davranışların niteliği(rasyonel ya da irrasyonel davranışlar)

b-Grubun oluşumunda rol oynayan hakim değerler(öznel ya da evrensel değerler).

c-Birey ve grubun yalıtılmışlık derecesi

Bu değışkenler açısından bireyin toplumsal ilişkiler sistemine katılımları incelendiğinde, kadın ve erkekler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir. Cinsiyet rolleri bakımından bireyin grup ve toplumla olan bağlanma durumunu ölçmede, “*Size göre insanları*

birbirlerine bağlayan en önemli bağ, aşağıdakilerden hangisidir?” Sorusuna verilen ve Tablo(8)’de gösterilen yanıtlar kullanılmıştır.

Tablo: 8
Dayanışma Biçiminin Cinsiyete Göre Dağılımı

Size göre insanları birbirlerine bağlayan en önemli bağ, aşağıdakilerden hangisidir?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Akrabalık Bağı	701	46,0	683	41,4	1384
Din Bağı	176	11,5	387	23,5	563
İdeolojik Bağ	211	13,8	166	10,1	377
İnsanlık Bağı	377	24,7	341	20,7	718
Ekonomik Bağ	59	3,9	73	4,4	132
Toplam	1524	100,0	1650	100,0	3174

Kikare: 83,103 df:4 Gramer’sV: ,162 P=0.000

4.1.1. Kandaşlık ve Akrabalık Bağının Etkisi

Akrabalık bağı değişkeni, ‘kültürel ortaklık’ ve ‘yaşama benzerliği’ ölçütlerini öne çıkartan bir kavramdır. Akrabalık bağı, aynı zamanda temelinde, ekonomik, teknolojik ya da mesleki etkenler değil, yaşama benzerliğinden kaynaklanan ‘ait olma’ bilinci yattığından ‘biz’ duygusundan kaynaklanan bir kimlik duygusudur. Bir gruba, bir coğrafi yere ait olmayı bildiren kimlik ve/veya kimlikleri tanımlar ve kentsel mekânlar bağlamında memleketi aynı yer olanların paylaştığı ortak kültür temelinde kurulmuş olan ilişki ağlarını ve bu ilişki ağları aracılığıyla geliştirilmiş birleştirici pratikleri ifade eder(Kurtoğlu 2004; 19). Yaptığımız çalışmada genel olarak insanları birbirlerine bağlayan en önemli bağın akrabalık bağı olduğu düşünülmektedir. Bu durum, Türkiye’nin henüz bir tarım toplumu olmasıyla ilgilidir. Tarım üretimi, doğası gereği ticaret ağının ve ulusal pazarın gelişmesine olanak tanımadığından bu tip toplum yapılarında yerel bağlar daima ön planda olmaktadır. Ancak konu cinsiyet perspektifinden ele alındığında, akrabalık bağının önemli olduğunu düşünenlerin kız öğrenciler arasındaki oranının(%46,0), erkek öğrencilerin oranından(%41,4) daha fazla olduğu görülmektedir(Tablo:8).

Ancak akrabalık bağını önemli görme bakımından kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında önemli farklılık bulunmaktadır. “İnsanlar arasındaki en önemli bağ, akrabalık bağıdır” diyenlerin oranı kızlarda %46,0 iken erkeklerde %41,4’dür. Kikare analizi, bu farkın anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, cinsiyet rolleri bakımından kızlarla erkekler arasında iki önemli farklılığın olduğunu göstermektedir. Bu farklardan birisi, kızların, toplumsal ilişkilere katılım alanlarının, hem yatay ve hem de dikey hareketlilik bakımından erkeklere oranla daha sınırlı(yalıtılmış) olmasıdır. Çünkü soy-sop esasına dayalı hiyerarşiler temelinde oluşmuş akrabalık gruplarının kendi içlerindeki ilişkilerin sıkı ve güçlü olmasına karşılık, öteki gruplarla olan ilişkiler zayıftır. İkinci önemli farklılık ise, kızların sosyalizasyonunda, “bağımlılık eğitimi”nin ağırlıklı oluşudur. Çünkü akrabalık ilişkileri, verilen görevlerin sorgulanmadan yapılmasını ve bireyleri, akraba grubu içinde tutmayı sağlamaya yönelik bir dizi kuralları, anlamları ve değerleri içerir. Buna karşılık erkek çocuklarının “bağımsızlık eğitimiyle”¹ sosyalleştirildikleri anlaşılmaktadır. Cinsiyet

¹ Bağımlılık eğitimi(Dependence training): kendine güvenmek yerine aileye bağımlılık ve verilmiş görevleri yerine getirmede mutlak itaatı sağlayan çocuk yetiştirme uygulamalarıdır(Haviland 2002: 173-174).

rolleri bakımından ailenin sürdürülmesi ve refahından sorumlu tek kişinin erkeğin olduğu düşüncesi, erkek çocuklarda kendine güven duygusu ve başarı güdüsünün gelişmiş olması, hayatta kalmanın başat faktörü olarak görülmesine yol açmaktadır. Bu anlayışa göre asıl olan erkek çocuğun, aile içindeki değil, toplum içindeki başarısıdır.

Özetleyecek olursak toplumsal ilişkilere katılım derecesi bakımından kızların erkeklere oranla daha yalıtılmış oldukları, olay ve olgulara küçük grup perspektifinden bakma eğilimlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, toplumsal sorunlarla ilgilenme eğilimlerinin kızlarda daha az olduğu anlamına da gelmektedir.

4.1.2. Din Bağının Etkisi

Toplumsal kurum olmasının yanında din ve mezhepler, aynı zamanda toplum üyelerini birbirlerine bağlayan, dayanışmayı sağlayan birer grup bilincidir (Türkdoğan 1995: 185). Din, aynı inancı paylaşan birey ve gruplar arasındaki benzerlikleri ortaya çıkartarak ya da benzerlikler yaratarak işbirliğine ve uzlaşmaya dayalı ilişkilerin kurulmasına katkıda bulunan önemli bir etkidir. Bu işleviyle din aynı inancı paylaşanlar açısından üst kültür işlevi görmektedir. Başka bir deyişle din, farklı akrabalık gruplarını birbirlerine bağlayan öğelerden ama güçlü öğelerden biridir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, din olgusunun, bireyi topluma bağlama işlevi bakımından cinsiyetler arasında farklılıklar olduğunu anlaşılmaktadır. Tablo(8), "Size göre insanları birbirlerine bağlayan en önemli bağ, aşağıdakilerden hangisidir? Sorusuna "din bağıdır" diyenlerin oranı, kızlar arasında % 11,5 iken erkekler arasında %23,5'dur (Tablo:8). Oranlar arasındaki bu farklılık, erkeklerin daha dindar olduğu anlamına gelmemektedir. Daha çok dini ilişkilere katılım bakımından kadın ve erkeklerin işlevleri ve konumları arasındaki derece farklılıklarını ortaya koymaktadır.

Geçekten de İslam dininde, namaz kıldırma, kurban kesme, cenaze yıkama gibi birçok dini ritüeller erkeklerin denetimindedir. Kadının, neredeyse dini ilişkilerin dışında bırakılmıştır. Oysa bireysel kimlikler, büyük oranda toplumsal konumla ilintilidir. Dolayısıyla "kadın" kimliğinin oluşumunda din'in önemli bir etkisi olmadığından din bağı, erkeklere oranla kızlar tarafından daha az önemsenmektedir. Nitekim bu farklılık, dini öğrenme ve uygulama konusundaki tutumlara da yansımaktadır. "İbadetle ilgili bütün kuralları bilir ve uygularım" diyenlerin oranı, kızlar arasında %10,2 iken erkekler arasında %16,7'dir. Bu fark, kıkare analizi bakımından önemlidir (Tablo:9).

Tablo:9
Dini Tutumların Cinsiyete Göre Dağılımı

Aşağıdaki durumlardan hangisi sizin durumunuza daha çok uymaktadır?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
İbadetle ilgili bütün kuralları bilir ve uygularım	156	10,2	266	16,7	422
İbadetle ilgili bütün kuralları bilir ancak bir kısmını uygularım	1130	74,2	1145	71,9	227
İbadetle ilgili bütün kuralları bilir ancak uygulamam	36	2,4	40	2,5	76
İbadetle ilgili kuralların azını bilir ancak hepsini uygularım	178	11,7	127	8,0	305
Hiç birini bilmem	23	1,5	15	0,9	38
Toplam	1523	100,0	1593	100,0	3116

Kıkare: 37,641 df:4 Gramer'sV: ,110 P=0.000

Bağımsızlı eğitimi (In dependence training): Çocukta bağımsızlığı, kendine güveni ve kişisel başarıyı öne çıkartan çocuk yetiştirme uygulamalarıdır.

Kadınların, dini ilişkilerin dışında bırakılması, siyasal eğilimleri üzerinde de etkili olmaktadır. Siyasal eğilimleri bakımında kadın ve erkekler karşılaştırıldığında, tablo (10)da da görüldüğü gibi dini eğilimli siyasal partilere ilginin, %17.61 oranıyla erkekler arasında daha fazla görünmektedir.

Tablo:10
Siyasal Tutumların Cinsiyete Göre Dağılımı

Siyasal Eğilimi	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Milliyetçi Görüş	474	39.70	390	31.94	864
Dini Görüş	74	6.20	215	17.61	289
Merkez Sağ	131	10.97	242	19.82	373
Merkez Sol	197	16.50	151	12.37	348
Sosyalist Görüş	318	26.63	223	18.26	541
Toplam	1194	100.0	1221	100.0	2415

Kikare: 132.468 df:4 Gramer'sV: ,219 P=0.000

4.1.3 İdeoloji Bağının Etkisi

Bireyin ideolojik bağı önemsemesi, olay ve olgulara, kendi konumundan bakması anlamına gelmektedir. Böyle bir eğilim, gelenekselliği, diğer bir deyişle muhafazakârlığı da beraberinde getirmektedir. Çünkü ilke olarak ideoloji, eşyaya, insana, topluma, olay ve olaylara belli bir pencereden bakılmasını sağlayan ilkeler, kavramlar ve varsayımlar örüntüsüdür. Ancak ideolojiyi paradigmatadan ayıran nokta, ideoloji kavramının, egemenlik ilişkilerine de gönderme yapmasıdır. Nitekim Thompson'ın da vurguladığı gibi "ideoloji üzerine çalışmak egemenlik ilişkilerinin sürdürülmesini sağlayan anlamlar üzerinde çalışmaktır"(1984 :4). Bununla birlikte ideoloji sadece sınıf egemenliğinin değil, etnik gruplar, ulus devletler, cinsler vs. arasındaki egemenlik ilişkilerinin de sürdürülmesini sağlar(Larrain 1995:27).

Araştırma sonucundan, belki de kızlar üzerine uygulanan bağımlılık eğitiminin bir sonucu olarak, kızların daha tutucu oldukları anlaşılmaktadır. Nitekim yapılan araştırmada, "*insanlar arasındaki en önemli bağ ideoloji'dir*" diyenler arasında kızların oranı(%13,8), erkeklerin oranından(%10,1) daha fazladır(Tablo:8).

Kızların erkeklere oranla daha tutucu oldukları, Tablo(11)'deki analizde de görülmektedir. Bu analizde, sempati duyulan diğer siyasal partilere olan güven duygusunda bir değişimin olup olmadığı incelenmiştir. Genel olarak sempati duyulan parti dışındakilere güven duygusunun, hem kızla ve hem de erkekler arasında az olduğu görülmüştür. Ancak "*artık güvenmiyorum*" diyenlerin oranı, %20.02'lik oranla kızlar arasında en yüksektir. Bu durum, kızların, erkeklere oranla kanatlarını daha çok pekiştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Tablo:11
Siyasal Partilere Duyulan Güvenin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sempati duyduğunuz siyasal parti dışındakilere olan güven duygunuzda bir değişme oldu mu?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Hala Güvenmiyor	889	62.70	919	62.05	1808
Hala Güveniyor	142	10.01	111	7.49	253
Artık Güvenmiyor	284	20.02	272	18.37	556
Artık Güveniyor	103	7.27	179	12.09	282
Toplam	1418,	100,0	1481	100,0	2899

Kikare: 23.680 df:3 Gramer'sV: ,092 P=0.000

4.1.4. İnsanlık Bağının Etkisi

“İnsanlık bağı” kavramı, evrensel bir değer içermekle birlikte daha çok birey ve gruplar arasındaki güç ilişkilerine ve “vicdan” duygusuna gönderme yapmaktadır. Dolayısıyla teorik olarak bir toplumda en güçsüz olan kesimin, bu kavrama vurgu yapması beklenir. O bakımdan “insanları birbirine bağlayan en önemli bağ, insanlık bağıdır” diyenlerin arasında kızların en yüksek oranı(%24,7) oluşturması, toplumsal ilişkiler sistemi içerisinde kızların kendilerini erkeklere oranla daha güçsüz görmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Böyle bir duygunun oluşmasında, ilişkiler sisteminin eril merkezli bir nitelik göstermesinin önemli payı bulunmaktadır. Kızların kendilerini erkeklere oranla daha güçsüz hissetmeleri, onları küçük gruplara daha sıkı bağlarla bağlanma eğilimini artırmaktadır. Nitekim “kendinizi en çok hangi arkadaş grubu içinde güvende hissedersiniz?” sorusuna, kendimi en çok bölüm arkadaşları arasında güvende hissedirim diyenlerin oranı, %24,1 ile kızlarda en yüksektir. Oysa bu oran erkekler arasında %20,3’dür. Bu fark, tesadüf olmayıp kikare analizi bakımından anlamlıdır(Tablo:12).

Tablo:12
İçinde Güvende Hissedilen Grupların Cinsiyete Göre Dağılımı

Kendinizi en çok hangi arkadaş grubu içinde güvende hissedersiniz?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Aynı gelir Grubu İçinde	134	8,6	111	6,8	245
Aynı İnanç Grubu İçinde	489	31,4	589	36,1	1078
Aynı Siyasi Grup içinde	120	7,7	123	7,5	243
Ortak Kültüre Sahip Grup İçinde	440	28,2	478	29,3	918
Bölüm Arkadaşları Arasında	375	24,1	331	20,3	706
Toplam	1558	100,0	1632	100,0	3190

Kikare: 14,079df:4

Gramer'sV:

P=0.007

4.1.5. Ekonomik Bağın Etkisi

Ekonomik bağ, uzmanlaşma ve işlevsel farklılaşmadan kaynaklanan karşılıklı bağımlılıkları ifade eden bir kavramdır. İşbölümünden kaynaklanan bu bağ, bireyler ve gruplar arasındaki en güçlü bağımlılıkları oluşturur. İşlevsel farklılaşmaya dayalı dayanışma biçimi, üretim ilişkileri bakımından sanayi ve hizmet sektörüne özgü bir dayanışma biçimidir. Bu durumu Werner, “ilerlemenin bir bedeli vardır. İlerleme sosyal bağımlılıkları geniş bir şebeke halinde artırır ve yoğunlaştırır” ifadesiyle özetlemektedir(Werner 2001: 49).

Ekonomik bağın ya da işlevsel bağlanmanın ortaya çıkabilmesi için mesleki farklılaşmanın oluşması gerekmektedir. Oysa araştırma evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. O nedenle “ekonomik bağı” önemli görenlerin oranının her iki cins açısından da küçük çıkması, beklenen bir durumdur. Ancak burada önemli olan nokta, “insanları birbirlerine bağlayan en önemli bağ, ekonomik bağıdır” diyeler arasında kızların oranının % 3,9 olmasına karşılık erkekler arasında %4,4 çıkmasıdır(Tablo:8). Bu farklılık, kızların, erkeklere oranla ekonomik ilişkilere katılma ve ekonomik içerikli olayları sorun görme eğilimlerinin göreceli olarak daha düşük olduğu anlamına gelmektedir. Oysa Pareto'nun da belirttiği gibi rasyonel ilişkiler, ekonomik ilişkilerde ağırlıklıdır. O bakımdan ekonomik ilişkilerin dışında kalmak, özneliği de beraberinde getirmektedir. Nitekim politik eğilimler bakımından cinsiyetleri

karşılaştırdığımızda öznel eğilimlerin ya da muhafazakârlığın kızlar arasında daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

5. Eşlerde Aranılan En Önemli Niteliğin Cinsiyete Göre Durumu

Toplumsal cinsiyetin nitelikleri üzerinde durmak, biyolojik, psikolojik ve toplumsal olanlar arasında bağlantı kurmak demektir. O nedenle eş seçiminde aranılan en önemli niteliğin neliği konusunda kadın ve erkekler arasında farklılıkların çıkması beklenen bir durumdur. Gerçekten de Tablo(13)'de verilen ölçütler perspektifinden yapılan Kikare analizleri, cinsler arasında anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir. Öğrencilere, "Eş seçme durumunda aşağıdaki kriterler sizin için ne kadar önemlidir?" Sorusu sorulmuş ve "çok önemli", "önemli", "önemsiz" seçeneklerinden kendilerine uygun olan birini işaretlemeleri istenilmiştir. Daha sonra seçenekler arasından yapılan tercihler ile cinsiyet arasındaki bağlantıların Kikare analizleri yapılmıştır. Ancak makale yazımındaki sayfa sayısı sınırlılığı nedeniyle bütün tablolara ayrı ayrı yer vermek yerine tek bir tabloda özetlenmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür.

5.1. 'Fiziki Güzel Olma' Ölçütü

"Eş olarak seçmeyi düşündüğüm insanın fiziğinin güzel olmasını çok önemli görüyorum" diyenlerin oranının erkekler arasında daha fazla(%32,8), neredeyse kızların oranının 1,5 katından fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, kadınların, en azından ankete katılan üniversite öğrencilerinin %32,8'si açısından bir vitrin, bir cinsel obje olarak görülme eğiliminin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo: 13
Eşlerde Aranılan En Önemli Niteliğin
Cinsiyete Göre Dağılımı

Eşlerde aranılan en önemli nitelik	Cinsiyeti				Kikare analizi özeti
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Fiziki Güzel Olmalı	293	19,6	519	32,8	Kikare: 75.843 P=0.000
Gelir Düzeyi Benzer ya da daha yüksek Olmalı	482	34,4	255	17,8	Kikare: 310.481 P=0.000
Başarılı Olmalı	556	37,3	381	25,0	Kikare: 175.761 P=0.000
Eğitim Düzeyi Aynı Olmalı	927	60,0	633	40,4	Kikare: 147.783 P=0.000
Aynı Meslekten Olmalı	82	6,5	43	3,4	Kikare: 107.633 P=0.000
Kültürü Benzer Olmalı	538	36,0	526	34,0	Kikare: 8.612 P=0.013
Eşim Akrabam Olmalı	22	1,6	30	2,1	Kikare: 11.403 P=0.003
İdeolojisi Aynı Olmalı	465	32,4	401	27,0	Kikare: 65.45 P=0.000

5.2-. 'Gelir Düzeyi' Ölçütü

"Eş olarak seçmeyi düşündüğüm insanın fiziğinin güzel olmasını çok önemli görüyorum" diyenlerin oranı, kızlar arasında %34,4 iken erkekler arasında %17,8 dir(Tablo:13). Kız ve erkekler arasındaki bu eğilim farkının olası iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birisi, ataerkil aile yapısının bir sonucu olarak hanenin geçimini erkek sağlar şeklindeki yaygın kanaattir. İkincisi ise kızların, erkekler tarafından cinsel obje olarak görülme eğilimlerini kabullenmeleridir.

Erkeğin geliri, kadının gelirine göre daha fazla olmalıdır şeklindeki bir ön kabul, erkek emeğinin, kadın emeğine daha üstün tutulması eğilimini de beraberinde getirmektedir. Nitekim özel sektörde aynı işi yapmalarına karşılık kadınlara daha az ücret verilmesi, kadın emeğinin, ücretli aile yardımcısı şeklinde nitelendirilmesi eğiliminin altında hep bu sosyal değerler yatmaktadır. Bu tür eğilimler, “kadın emeği”nin, belki de uzun süre, cinsel obje olma durumundan kurtulamayacağını göstermektedir.

5.3. ‘Başarı’ Ölçütü

“Eş olarak seçmeyi düşündüğüm insanın başarılı olmasını çok önemli görüyorum” diyenlerin oranının da, yukarıdaki ölçüte benzer şekilde kızlar arasında daha fazladır(%37,3). Bu oran, erkek öğrenciler arasında ise %25,0’dır(Tablo:13). Aslında “başarı” güdüsü, daha çok sanayi toplumlarına özgüdür. Bununla birlikte tarım toplumlarında da aileyi, hane dışında erkeğin temsil etmesi nedeniyle, kadının toplumsal statüsünü belirleyen en önemli faktör, kadının başarısından çok, kocanın başarısıdır. Bu durum, her iki cins tarafından da meşru görüldüğünden, kocanın başarılı olmasını isteme arzusu daha fazla görülmektedir.

5.4. ‘Eğitim Düzeyi’ Ölçütü

Kendisiyle benzer eğitim düzeyinde olan biriyle evlenme eğiliminin kızlar arasında daha fazla olduğu görülmektedir. *“Eş olarak seçmeyi düşündüğüm insanın eğitim düzeyinin aynı olmasını çok önemli görüyorum”* diyenler arasında kız öğrencilerin oranı %60,0, erkek öğrencilerin oranı ise %40,4’dür(Tablo:13). Dolayısıyla kadınlar, kocalarının öğrenim düzeyinin en az kendilerinininki kadar olmasını istemektedir. Buna karşılık erkekler, eşlerinin öğrenim düzeyinin kendilerininkinden daha az olabileceği düşüncesindedirler. Kuşkusuz bu oranlar, çatışmacı yaklaşımlar açısından kadın ve erkekler arasındaki üstünlük kurma ya da üstün görme, diğer bir ifadeyle güç uygulama ve güce boyun eğme ilişkileri şeklinde betimlenebilir. Ancak sonuçta bu eğilim farklılıkları, Türkiye’deki ilişkiler sisteminin eril merkezli olmasından kaynaklanmaktadır.

Erkekler arasında, öğrenim düzeyi kendininkinden daha düşük biriyle evlenme eğilimlerinin yüksek olmasına karşılık kızların, en az kendi öğrenim düzeyi seviyesindeki biriyle evlenme eğiliminde olmaları, aile içi ilişkiler ile çocuğun kişilik gelişimi arasındaki bağlantıların önemli bir nedenini oluşturmaktadır. Çünkü yapılmış birçok araştırma, çocuğun kişilik gelişiminde anne öğrenim düzeyinin oldukça önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Anne öğrenim düzeyinin bu belirleyiciliği, büyük bir olasılıkla baba öğrenim düzeyini belirlemesinden kaynaklanmaktadır.

Benzeri farklılıkları, meslek konusunda da görülmektedir. Erkekler, daha düşük statülü meslekte kızlarla evlenebileceklerini belirtirken kızlar, müstakbel eşinin mesleki statüsünün, kendi mesleğinin statüsünden daha yukarıda, ya da eş değer olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak meslek konusunu çok önemli görenlerin oranı %5’in altında olduğu için ayrı bir başlık altında incelenmemiştir.

6. Cinsiyetler Bakımından Farklı Olanı Ötekileştirme Eğilimi

Farklı olanları ötekileştirmeye yol açan birbirleriyle bağlantılı iki önemli neden bulunmaktadır. Bunlardan birisi, bireyin gruba bağlılığı derecesi, ikincisi ise

ötekine ilişkin kanaatların oluşmasında etkili olan bilgi kaynaklarının niteliğidir. Tablo(14) incelendiğinde, bilgi edindiği kaynak bakımından kızların küçük gruba daha çok bağımlı olduğu görülmektedir. Çünkü “*Farklı olduklarını düşündüğünüz kültürel gruplara ilişkin kanaatlerinizin oluşmasında aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?*” sorusuna, “*aile ve akrabalarından öğrendiğim bilgiler*” yanıtını verenlerin oranı, erkekler arasında %14,2 olmasına karşılık kızlar arasında %17,5 dir. Oranlar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla olay ve olgulara, kendi grubunun anlamları ve değerleri açısından bakma eğilimi kızlar arasında daha yüksektir. Bu durum, farklı mezhep ve etnik grupları ötekileştirme eğilimleri bakımından kızlar ile erkekler arasında farklılıklara yol açmaktadır.

Tablo:14
Farklı Kültür Gruplarına İlişkin Kanaatların Oluşumunda
Etkili Olan Çevrelerin Cinsiyete Göre Durumu

Farklı olduklarını düşündüğünüz kültürel gruplara ilişkin kanaatlerinizin oluşmasında aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Kendi deneyimlerim	969	62,8	1094	68,2	2063
Aile ve akrabalarından öğrendiğim bilgiler	270	17,5	228	14,2	498
Arkadaşlardan öğrendiğim bilgiler	106	6,9	112	7,0	218
Medyadan öğrendiğim bilgiler	153	9,9	129	8,0	282
Başka	44	2,9	40	2,5	84
Toplam	1542	100,0	1603	100,0	3145

Kikare: 12.336. df:4 Gramer'sV: ,063 P=0,015

6.1. Farklı Mezhep Gruplarını Ötekileştirme

Bir grubun ötekileştirilmesi demek, o grubun yabancı görülmesi ve dışlanması demektir. Birbirlerini ötekileştiren gruplar, kentsel ortamlarda yan yana bulunsalar bile aralarındaki ilişkiler oldukça zayıftır. Yani kültür öbekleri halinde yan yana bulunur, ancak kaynaşamazlar. Bunun en tipik örneği, kast sistemlerinde görülür. Ötekileştirme eğilimlerini ölçmenin en radikal ölçütü, eş seçiminde yapılan tercihlerdir. Çünkü ilke olarak bir mezhep ya da etnik gruptan olanlar, bir başka mezhep ya da etnik grup üyeleri tarafından eş seçiminde tercih edilmiyorlarsa, toplumsal yaşamın diğer alanlarında da bu grupların birbirlerini dışladıkları ve aralarında samimi, sıcak, yüz yüze ilişkilerin kurulamadığı anlamına gelmektedir.

Yaptığımız araştırmada, farklı mezhepten olanları öteki olarak görme eğiliminin en fazla kızlar arasında olduğunu göstermektedir. Nitekim “*Farklı Mezhepten Birisiyle Evlenebilirim*” görüşüne katıldıklarını belirtenlerin erkekler arasındaki oranı %52,5 iken kızlar arasındaki oranı ancak %37,4'dür (Tablo: 15).

Tablo:15
Evlenmelerde Farklı Mezheplere İlişkin Tutumların Cinsiyete Göre Dağılımı

Farklı Mezhepten Birisiyle Evlenebilirim	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Katılıyorum	557	37,4	827	52,5	1384
Kısmen Katılıyorum	326	21,9	403	25,6	729
Katılmıyorum	605	40,7	345	21,9	950
Toplam	1488	100,0	1575	100,0	3063

Kikare: 129.598 df:2 Gramer'sV: ,206 P=0.000

Kızlar ile erkekler arasındaki bu eğilim farkının ortaya çıkmasının en önemli nedeni, kızların aile ve akraba gruplarına daha fazla bağımlı olmalarıdır. Geçekten de “farklı mezhepten birisiyle evlenmesine ailesinin karşı çıkacağını düşünenlerin kızlar arasındaki oranı %26,3 iken, erkekler arasındaki oranı ancak %10.2dir.

Tablo:16
Evlenmelerde Farklı Mezheplere İlişkin Tutumların
Cinsiyete Göre Dağılımı

Farklı Mezhepten Evlenmelere Karşı Çıkar	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Katılıyorum	397	26,3	316	10,2	713
Kısmen Katılıyorum	778	51,5	723	45,9	1501
Katılmıyorum	335	22,2	537	34,1	872
Toplam	1510	100,0	157	100,0	3086

Kikare: 56.625 df:2 Gramer'sV: ,135 P=0.000

Bu oranlar, kızların evlenmelerine ilişkin kararların alınmasında ailelerin daha tutucu davrandıklarını göstermektedir. Bu durumda sorulması gereken soru şu: Bazı aileler, kızlarının evlenmelerinde niçin tutucu davranıyorlar? Bunun en önemli nedeni, evlenmeye atfedilen anlamlar arasındaki farklılıktır. Türk toplumunda kızın evlendirilmesi, “kız vermek” ve oğlanın evlendirilmesi ise “kız almak” şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla gelin giden kızın ailesiyle olan bağlarını sürdürebilmesi, büyük oranda gelin gittiği aile ile olan ilişkilere bağlıdır. Bu durum kız ebeveynlerini, ilişkileri baştan beri zayıf olan farklı sosyal kültürel gruplara kız vermeden kaçınmalarına yol açmaktadır.

6.2. Farklı Etnik Grupları Ötekileştirme Eğilimi

Ötekileştirme eğilimleri bakımından etnik farklılığın, mezhep farklılığına oranla ikincil derecede rol oynadığı anlaşılmaktadır. Çünkü “farklı ırktan birisiyle evlenebileceğini belirtenlerin hem kızlar(%41,0) hem de erkekler(53,3) arasındaki oranı daha yüksektir(Tablo:17). Bu durum, sosyal-kültürel gruplar arasındaki sınır çizgilerinin oluşması bakımından etnik farklılıkların, mezhep farklılığına göre daha az etkili olduğu anlamına gelmektedir. O nedenle günümüzde sıkça sözü edilen “Kürt sorunu”nun, aslında toplumsal bir sorun olmayıp daha çok siyasi bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Nitekim Tablo:18’de, yalnız bireysel perspektiften değil, aileler perspektifinden de etnik farklılıkların fazla önemsenmediği anlaşılmaktadır.

Tablo:17
Evlenmelerde Etnik Farklılıklara İlişkin Tutumların
Cinsiyete Göre Dağılımı

Farklı ırktan olan birisiyle evlenebilirim	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Katılıyorum	603	41,0	837	53,3	1440
Kısmen Katılıyorum	365	24,8	413	26,3	778
Katılmıyorum	502	34,1	321	20,4	823
Toplam	1470	100,0	1571	V	3041

Kikare: 77.524 df:2 Gramer'sV: ,160 P=0.000

“Aileler, farklı ırktan olan birisiyle evlenmeme karşı çıkar” sorusu, evlenmelerde ailelerin farklı etnik gruplara olan tutumlarını ölçmektedir. Farklı etnik gruptan birisiyle evlenmesine ailesinin karşı çıkacağını düşünenlerin oranı,

hem kızlar arasındaki oranı(%19,0) ve hem de erkekler arasındaki oranı(%14,7) düşüktür. Bu durum, ailelerinde toplumsal ilişkilerinde etnik farklılıkları fazla önemsemedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo:18
Evlenmelerde Etnik Farklılıklara İlişkin Tutumların
Cinsiyete Göre Dağılımı

Aileler, farklı ırktan olan birisiyle evlenmeme karşı çıkar	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Katılıyorum	282	19,0	229	14,7	511
Kısmen Katılıyorum	769	51,9	692	44,3	1461
Katılmıyorum	431	29,1	641	41,0	1072
Toplam	1482	100,0	1562	100,0	3044

Kikare: 48.624 df:2 Gramer'sV: ,126 P=0.000

Şunu da belirtmek gerekir ki, bu önemsememe durumu, görecelidir. Çünkü sonuçta gerek mezhep farklılığı ve gerekse etnik farklılık, çok önemli sosyal mesafe nedenleridir. Sosyal mesafenin neden olduğu en önemli sonuçlardan biri, grupların birbirlerine olan güven duygularının düşüklüğüdür. Nitekim Tablo(19) ve Tablo(20) incelendiğinde, gerek farklı dini gruplara ve gerekse etnik gruplara olan güven duygusunun, oldukça zayıf olduğu görülecektir.

Tablo:19
Cinsiyet Perspektifinden
Dini Gruplara Güven Duygusundaki Değişme

Üyesi olduğunuz etnik grubun dışındakilere güven duygunuzda bir değişme oldu mu?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Güvenmiyor	853	61.46	970	65.76	1823
Güveniyor	535	38.54	505	34.24	1040
Toplam	1388	100.0	1475	100.0	2863

Kikare: 5.736 df:1 Gramer'sV: ,044 P=0.0166

Tablo:20
Cinsiyet Perspektifinden
Etnik Gruplara Güven Duygusundaki Değişme

Üyesi olduğunuz etnik grubun dışındakilere güven duygunuzda bir değişme oldu mu?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAY	%	SAYI	%	
Güvenmiyor	772	57.01	873	59.88	1645
Güveniyor	582	42.99	585	40.12	1167
Toplam	1354	100.0	1458	100.0	2812

Kikare: 2.366 df:1 P=0.124

6.3. Farklı Siyasal Görüşten Olanları Ötekileştirme

Her gruplaşma bir farklılaşma ve her farklılaşma, bir gruplaşma nedenidir(Güvenç 1972: 250–251). O nedenle bir toplum nüfusunun gruplar halinde yaşamaları kaçınılmazdır. O bakımdan önemi olan gruplaşmadan çok grup yapılarının, insan ilişkilerine sınırlamalar getirip getirmediğidir. Çünkü hiç kimse, yalıtılmış haldeyken değer üretmez. Değer üretme kolektiftir ve ortak aklın ürünüdür. Dolayısıyla bir toplumun üretmiş olduğu değer miktarı ile karşılıklı bağlanma dereceleri arasında önemli ilişki bulunmaktadır. Belki de

kapitalizmin gücü, toplu nüfusu arasındaki karşılıklı bağlanmaları, yerellekle bağlantılı öznel değerlerin dışında evrensel değerler aracılığıyla sıkılaştırmasından ileri gelmektedir. Çünkü bireylerin üzerinde ortaklaşa olarak uzlaştıkları (ki bunlar genel olarak başarı, işlev, verimlilik gibi evrensel değerlerdir) ortak değerler ya da ortak kültür olmadığı sürece yerel kültürlerin önyargılarından kaynaklanan sosyal mesafenin ortadan kalkması olanaklı görünmemektedir. Sosyal mesafe ise, bireylerin, diğerlerine belli kalıp yargılarından bakmalarına yol açmaktadır. Özellikle tarım toplumlarında görülen güçlü akrabalık sistemleri, farklı olanlara kalıp yargılardan bakma eğilimini artırmaktadır. Nitekim siyasal görüşler arasındaki farklılıkların dahi sosyal mesafe nedeni olarak algılanması, bu görüşümüzü desteklemektedir.

Araştırmamızda, üniversite gençliği arasında, siyasal görüşü farklı olanlarla evlenmeme eğilimi bulunmaktadır. “*Siyasal görüşü farklı olan birisiyle evlenebilirim*” görüşü hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna, katılmıyorum diyenlerin oranı, kızlar arasında %26,4, erkekler arasındaki oranı %18,5’dir.

Tablo:21
Evlenmelerde Siyasal Farklılıklara İlişkin Tutumların
Cinsiyete Göre Dağılımı

“ <i>Siyasal görüşü farklı olan birisiyle evlenebilirim</i> ” görüşü hakkında ne düşünüyorsunuz?	Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	SAYI	%	SAYI	%	
Katılıyorum	643	43,7	858	55,3	1501
Kısmen Katılıyorum	441	29,9	407	26,2	848
Katılmıyorum	389	26,4	287	18,5	676
Toplam	1473	100,0	1552	100,0	3025

Kikare: 45.518 df:2 Gramer’sV: ,123 P=0.000

Siyasal görüşü farklı olan birisiyle evlenmeme eğilimi bakımından kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Siyasal görüşü farklı olan birisiyle evlenmeme eğilimi, kızlar arasında daha güçlüdür.

Sonuç

Bireylerin tutum ve davranışları, üyesi oldukları toplumu en az iki şekilde etkilemektedir. Bunlardan birisi, kendi amaçları peşinde koşarken, topluma da bir devingenlik kazandırmaktadırlar. Diğeri ise, toplum yapısını oluşturan parça ve bütünler arasındaki bütünleşme derecesini tayin etmektedir. Araştırma sonuçları, her iki etkinin de, bireysel gibi görünmekle birlikte aslında toplum yapısının geri bildiriminin bir sonucu olarak gerçekleşmektedir. Çünkü bireylerin gerek peşinden koştukları amaçlar ve gerekse farklı gruplar arasında oluşan sosyal mesafe, bireysel değil, toplumsal bir nitelik göstermektedir. Nitekim tutum bakımından kızlarla erkekler arasında farklılıkların ortaya çıkması, bunun en önemli kanıtıdır.

Farklı olana güven duymama ve farklı olanı ötekileştirme eğiliminin kızlarda daha fazla olması, iki açıdan önemlidir. Bunlardan ilki, ötekileştirme eğilimlerinin, gerekli önlemler alınmadığı takdirde yeni kuşaklara da aktarılma olasılığının bulunduğuudur. Böyle bir olasılık, toplumsal bütünleşme açısından istenilmeyen bir durumdur. İkincisi ise aileler tarafından kızlar üzerine uygulanan bağımlılık eğitimi uygulamalarından vazgeçilmesi, yani çocuk terbiyesinde kız-erkek ayrımı yapılmaması durumunda, kadın nüfus arasında

görülen farklı olanı öteki görme eğilimini azaltacaktır. Bu ise, çocuk terbiye teknikleri konusunda ebeveynlerin paradigmalarında bir değişmeyi gerektirmektedir. Böylesi bir radikal değişme ise, süreç içerisinde ve toplum yapısında meydana gelen değişmelerle ortaya çıkabilecektir.

Kaynakça

- ARENDR, Hannah. (2003), **İnsanlık Durumu**, Çev. B.S.Şener, İletişim yay., İstanbul.
- CHİDE, Gordon. (1983), **Tarihte Neler Oldu**, Çev. M.Tuncay, A.Şenel, Alan yay., İstanbul
- COPLESTON, Frederick. (1996), **Felsefe Tarihi-Hegel**, Çev. A.Yardımlı, İdea yay., İstanbul
- ERÖZ, Mehmet. (1997), **İktisat Sosyolojisine Başlangıç**, İÜİF yay., İstanbul
- GLEİCK, James. (1987), **Kaos**, Çev., F.Üçcan, TÜBİTAK yay., Ankara
- GÜMÜŞOĞLU, Firdevs. (2006), “Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet”, **Kadın Çalışmaları Dergisi**, Cilt:1,Sayı:1, s.44-51, İstanbul
- GÜVENÇ, Bozkurt. (1972), **İnsan ve Kültür**, Remzi yay., İstanbul
- FREYER, Hans. (1968), **İçtimai Nazariyeler Tarihi**, Çev. T.Çağatay, DTCF yay., Ankara
- HAVİLAND, William A.(2002), **Kültürel Antropoloji**, Kaknüs yay., İstanbul
- KUPER, A. (1999), **Culture**, The Anthropologists ‘ Account, Harvard University Press’den aktaran, Özbudun, Sibel: Şafak, Balkı ve Altuntek, N.Serpil(2007), **Antropoloji**, Dipnot yay. s.322, Ankara
- KURTOĞLU, Ayça. (2004), **Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset**, İletişim yay., İstanbul
- LARRAİN, Jorge. (1995), **İdeoloji ve Kültürel Kimlik**, Çev. N. N. Domaniç, Sarmal yay., İstanbul
- OZANKAYA, Özer. (1995), **Temel Toplum Bilim Terimler Sözlüğü**, Cem yay., İstanbul
- SÜMBÜLOĞLU, Kadir ve Vildan Sumbüloğlu. (1995), **Biyoistatistik**, Özdemir yay., Ankara
- ÖZBUDUN, Sibel.; Balkı Şafak, ve N.Serpil Altuntek. (2007), **Antropoloji**, Dipnot yay. Ankara
- ŞEN, Leyla ve Gülçin Akmut. (2006), “Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Güçlen(dir)me Yaklaşımı: Kars Kırsalında Kadın Örgütlenmeleri”, **Kadın Çalışmaları Dergisi**, Cilt:1,Sayı:1, s.44-51, İstanbul
- WERNER, Jung. (2001), **Georg Simmel (yaşamı, sosyolojisi, felsefesi)**, Çev. D.Özlem, Anahtar kitaplar yay., İstanbul
- TÜRKDOĞAN, Orhan.(1995), **Alevi-Bektaşî Kimliği**, Timaş yay., İstanbul
- THOMPSON, J.B.(1984), **Studies in the Theory of ideology**, Cambridge; Polity Press
- YAZICIOĞLU, Yahşi ve Samiye Erdoğan. (2004), **SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Detay yay., Ankara